

DÉLMAGYARORSZÁG

80. évfolyam, 12. szám
1990. január 15., hétfő

POLITIKAI NAPILAP

Havi előfizetési díj: 101 forint
Ara: 4,30 forint

Beláthatatlan következmények

Baku: halálos összecsapás — Litvánia: mit tesz Gorbacsov?

Románia: népszavazás január 28-án — Még mindig a KISZ-iskoláról

Mai lapunkban nem csupán az elmúlt hét vége hazai és külpolitikai eseményeire tekintünk vissza, hanem ki is nézünk, csak ide mindjárt, a szomszéd országokba, Romániáról, Csehszlovákiáról és a Szovjetunió kárpátaljai területéről szóló írásainkat a 2. és az 5. oldalon találják, s hogy egymástól elszakítva közöljük a „kitekintőket”, azt a megközelítés módja indokolja. Politikáról, turizmusról és természetbúvárkodásról szólnak ugyanis szerzőink.

Lapunk 3. oldalán az olvasó összefoglaló, közös címet nem talál ugyan, mégis észreveheti: írásaink, s a képek szereplői ugyanazt sugallják. Sokaknak van segítségre, intézményes támaszra szükségük manapság. Ugyane gonolatkörben mozgott vezető jegyzetünk írója is, amikor az „állami akupunktúráról” kezdett meditatálni.

Pálty Katalin

Észak és dél harca

Huszonkét halálos áldozata és 26 sebesültje volt a szombat esti bakui összecsapásnak — jelentette vásárnapi moszkvai rádió belföldi hírszolgálat.

Az azerbajdzsán fővárosában a helyi népfőrt felhívására mintegy 70 ezren gyűltek össze, hogy tiltakozzanak a karabahi helyzet újabb súlyosbodása miatt. A Szabadság téren — az egykori Lenin téren — gyülekező tömeg a „tehetetlennek” minősített köztársasági kormány lemondását követelte. A rádió bakui tudósítója szerint az összegyűltek között röplapokat osztogattak, amelyek pogromra szólítottak fel a köztársaságban élő örmények ellen. Ezután a csőcselék házakat támadott meg a város egyik örmények lakta negyedében. A 22 halálos áldozatról egyelőre nem tudni, milyen nemzetiségűek.

*

A Grúzia függetlenségéért küzdő pártok, mozgalmak akcióiról, a követeléseket alátámasztó éhségsztrájkokról, tbiliszi középületek el foglalásáról számolt be

szombaton a Krasznaja Zvezda tudósítója. Egy résztvevő (a Grúz Nemzeti Függetlenség Pártjának képviselője) a Gruzinform helyi hírnökségnek elmondta: fő követelésük Grúzia függetlenségének helyreállítása.

A szovjet katonai lap agasztónak tartja, hogy a kormányépület 47 irodáját a különböző szervezetek emberei tartják elfoglalva. Ugyancsak elfoglalták a városi pártbizottság épületének egy részét.

*

Az átalakítást támogató erők összefogására és egységére van szükség, ellenkező esetben a „kemény kéz” politikájának hívei könnyen kihasználhatják a peresztrojka nehézségeit a rendcsinálás — adta érté sere a litvánoknak Mihail Gorbacsov. A pártfőtitkár államfő ugyanakkor az egész Szovjetunió esetében nem zárta ki a többpárt-rendszer lehetőségét.

A köztársaság pártvezetésével folytatott eszmecserején Gorbacsov egyebek között hangsúlyozta: a litván ügy túlnó a köztársaság ke

retein, az a peresztrojka sorsát érintő kérdés. A pártfőtitkár álláspontja szerint Litvániának a többi köztársasággal összefogva kell a Szovjetunió keretén belül a szövetségi rendszert megújítani. A független kpnak a tanácskozáson részt vevő tagjai minden lehetséges érvert bevetettek, hogy meggyőzzék az SZKP első emberét az általuk választott út, az elszakadás követelésének helyességéről.

Kevésbé diplomatikus formában fejezték ki véleményüket Gorbacsov álláspontjával kapcsolatban a főváros lakói. A kb. előtti téren több ezer ember követelte a tanácskozás alatt Litvánia függetlenségét. A megbeszélés végeztével, amikor Gorbacsov autója a repülőter felé vette az irányt, több száz ember szavalta: függetlenséget és szabadságot Litvániának. Mihail Gorbacsov és kísérete 3 napos litvániai látogatásának végeztével Vilniusból szombaton este visszautazott Moszkvába.

Újra a kerekasztalnál

Variációk bizalmatlanságra

Toccat és fuga. A zenéből kölcsönvett kifejezések híven tolmácsolják mindazt, ami az „ifjúsági kerekasztal” második, péntek délutáni ülésén, a városházán történt. A toccata változatos improvizáció-gazdagsága éppoly jellemző volt a vitára, mint a fuga körforgása, amely mindig visszatért a főtémához. A hangnemet pedig — amely meghatározó a zenében — sajnós, szinte végig a kölcsönös bizalmatlanság határozta meg.

Komolyra fordítva a szót: a jelenlévők hamar elfeledkeztek arról a megállapodásukról, amelynek szellemében legutóbb, (január 8-án, hétfőn) szétváltak. Nevezetesen arról, hogy a legközelebbi találkozáson javaslatokat tesznek az ifjúsági tábor működését felügyelő kuratórium tagjait illetően. Az ifjúság érdekeit képviselő bizottságnak ezen felül még azt a szerepet is szánták, hogy fogalmazza meg a tábor hasznosítására kiírandó pályázatot, amelyet a mostani ön-

kormányzat (a tanács) támogatna.

*

Kuratóriumról, pályázatról eleinte alig esett szó. Ehelyett a kezelői jogról kezdődött szópárbaj, arról a jogi formuláról, amelyet — a jelenlévő jogászok szerint — a hamarosan eljövendő új földtörvény valószínűleg kitöröl fogalmi szótárából, s a mostani kezelőt tulajdonossá teszi.

Csányi Zoltán (Szeifisz, az egyik kezelő) fenntartotta a jelenlegi tanács ellen beterveztett „bizalmatlansági indítványát”, mondván: az önkormányzat anyagi megsemmisülését akár el is adhatja a létesítményt, mert az ifjúságnak nincs érdekképviselője a mostani testületben. Ugyanígy nem látott garanciát arra sem, hogy a kezelői jog átadásával az intézmény továbbra is ifjúsági célokat szolgálja.

Tóth Tamás (városi tanács vb ifjúsági és sportosztály)

(Folytatás a 2. oldalon.)

Állami akupunktúra

A legérzékenyebb pontjainkra irányított idei januári áremelkedés-hullám szinte kivédhetetlen. Elvégre, nem mondhatjuk azt, hogy nem fizetünk lakbért, hiszen lakni kell; nem mondhatjuk, hogy nem fizetjük az emelt fűtődíjat, hiszen nem fagyhatunk meg; nem mondhatjuk, hogy nem vásárolunk ezután tejet, kenyeret, húst, hiszen néha-néha enni sem árt. Továbbá: sok évi tapasztalat szerint, a sörárak emelkedése nem apasztja el e nemes nedű fogyasztóinak buzgalmát — ugyanez vonatkozik a cigarettára is: igen kevesen szoknak le róla csak azért, mert drágább lett —; s az autósok többsége sem rejti el a garázsba járművét, megriténve attól, hogy egy ezres már nem elég a tankoláshoz.

Az állam általi akupunktúra, „kezelés”, a saját polgárait keserítő túlszűrésok tehát — kivédhetetlenül — jelentősen megnövelik a családok könyvelési mérlegének kiadás rovatát. Az év kérdése Magyarországon — fontosságában talán megelőzve azt is: hogy mely politikai erők nyerik meg a választásokat — ma a következő: a lakosság különböző rétegei milyen módon reagálják le, illetve próbálják kompenzálni az akupunktúra beavatkozás hatásait.

Lesznek olyan rétegek, akik se-hogy. Beletörődnek helyzetükbe, mert lehetőségük sincs a többletjövedelemre — vagy nyugdíjasok, vagy olyan aktív keresők, akik már elérkeztek teljesítőképességük végső határáig —, vagy azért (ez szűk réteg, de létezik!), mert olyan jó körülmények között élnek, hogy e sokak számára katasztrofális árrobbanást meg sem érzik.

Biztosan jelentős lesz azon családok, személyek száma, akik nem képecek beletörődni abba, hogy életszínvonaluk csökken. (Az okok között a beosztással, a pozícióval járó „udvartartás” megőrzésétől, a látszat mindenáron való fenntartásán, a kivívott társadalmi presztizs elvesztése iránti félelmen keresztül a hagyományos magyar virtusig minden elképzelhető.) Az újabb és újabb terhek, amelyeket e réteg tagjai az anyagi gyarapodás, a bevétel és a kiadás rovat egy magasabb szinten beálló egyensúlya érdekében felvállalnak, erősen megnövelik az infarktusveszélyt, valamint az ideggyógyászati és pszichiátriai szakrendelések potenciális pácienszárait. Várható, hogy egyre többen próbálnak majd tisztelegtelen eszközökkel, módszerekkel pénzért, páripát (fegyvert talán nem...) szerezni, ám bizonyos az

is, hogy — különösen a szegényebb rétegek — igen érzékenyen és idegesebben fognak erre reagálni. Valószínű, hogy nem csupán a politikai, állami, hanem a társadalmi kontroll is — ez utóbbi spontán módon — megnő, s bármilyen furcsa, ez részint az elszegényedési folyamatnak lesz köszönhető.

Végére hagytam a legtragikusabb válaszlehetőséget; azt, amikor a kezeltet elvetik az alkalmazott — esetünkben: túszúrással — módszert, s fellázadnak a terapeuta — az állam — ellen. Mindannyian reméljük, hogy nem jutunk ideig. A veszély mégsem kicsiny, hiszen gondoljuk meg, mennyi, akár közelmúltbeli (és közeli) példa van arra, hogy milyen földcsuszamlást válthat ki, ha óriási tömegek válnak perspektívátlanra. Szerencsére, nálunk az emberek többségének még van mit féltetni; ám a választások után számolnunk kell — elsősorban a vesztes pártok részéről — a szociális demagógia felerősödésével. (Létezik olyan párt, amely már ma is szinte csak e módszerrel „operál”.)

Elérkezett az az idő, amikor már nem azon kell agyalniuk a politikusoknak, hogy a cseplő munkások a jövőben milyen szobor hóna alá dugnak egy vekni száraz kenyeret, hanem inkább azon, hogy jusson belőle (és ne száraz) mindenkinek. Ez most valóság, s nem demagógia.

Sandi István

„Népitélet” Szatymazon

Hűség az elnökhöz

Nincs lehangelőbb egy családi perpatvarnál. A harmonikus, békés látszat ilyenkor csap át az indulatok önkontrollt nélkülöző, szabad tobzódásába. Jó esetben, ha a „szűrt” sebek még gyógyíthatók, jöhet a feledés, a kibékülés tanulságokat levonó katarzisa. Ha csak mélyül a válság, az ügy eljuthat a valóperes bíróság is. Az utóbbi hetekben, hónapokban egy közel háromszáz tagú kollektíva élte meg a szennyesteregetés csúnya közjátékát, s végül nekik kellett itélkezni. Az ítélet nem jogerős, tekintve hogy az elmarasztalt felek valódi bíróságon kívánják igazukat bebizonyítani.

A viaskodás főszereplői a Szatymazi Finn—Magyar Barátság Tsz vezetői: Papp Elemér elnök és ellenfelei, Vigh Jánosné főmezőgazdász, Kónya Ferenc főállattenyésztő és Vetró János háztáji agronómus. A novemberi küldöttgyűlésen Csamangó Imre főkönyvelő vezetésével fegyelmi bizottság alakult, hogy derítse ki: a tyúk vagy a tojás volt-e előbb? A rendkívüli vezetőségi ülések, munkahelyi tanácskozások, küldöttgyűlések, s legutóbb a múlt pénteki közgyűlés volt a vizsgálódás látható színtere.

En e közgyűlésen vettem részt, fura benyomásaim támadtak az ott történetekről. Kölcsönösen elhangzottak a vádak, melyek nagy részét megcáfolták vagy csak fél-igazságokkal szépítették a megtámadottak. Itt Vetró Jánosról alig esett szó, őt már decemberben kizárták a szervezetből a vezetőség. Az indok: visszaélt beosztásával, és a tagok háztájiját az ő általa kreált feltételekhez kötötte.

Az elnök sorsáról sem itt döntöttek. A jogtalan gépkocsihasználatot és a biztosítótól a tömbös háztáji után kapott jutalék etikétlan voltát már korábban elismerte. A decemberi küldöttgyűlés ezért a javasolt megrovással szemben enyhébb, figyelmeztetés büntetést talált a vétséggel arányos elmarasztalásnak. Vighné és Kónya Ferenc nem jelent meg ezen a fegyelmi tárgyaláson. Az ügyvéd szerint az egész fegyelmi tárgyalás jogilag megalapozatlan. A január negyedikéi küldöttgyűlésen a főállattenyésztőt és a főmezőgazdászt kizárással és prémiummegvonással sújtották. Az ítélet súlyossága miatt kellett a közgyűlést összehívni, hogy megerősítse, vagy elvesse az ottani döntést.

Kónya Ferenc fő bűne, hogy 168 ezer forintos bércsalást követett el, mivel amikor külön díjazásért helyettesítették, s nem volt a szövetségben, akkor is úgy töltötte ki a jelenléti ívet, mintha dolgozott volna. Rögtön hozzátesszem, ő azt állítja, hogy bent volt akkor, amikor rámröntözték, s azt kor, és a sok munka miatt volt szükség kettejük egyidejű benttartózkodására. Úgy tűnik, a fegyelmi bizottság nem hitt e védekezés igazságában. Vigh Jánosné számlájára szintén jogtalan gépkocsihasználatot írtatott. Emellett az előbbi bércsalásnál elmulasztotta az ellenőrzést, tudnia kellett a szabálytalanságról, mert ő osztotta be a helyettesítőket.

Hogy miért és miként pattant ki a botrány, a szereplők egész másként látják. Kónya Ferenc: — Tudomásunkra jutott, hogy négy éven át az elnök saját, majd a felesége nevére jogtalanul vett fel biztosítási jutalékokat. Ettől gyengült a bizalmunk és egy pár gyanús menetlevelet is megnéztünk. Haragra gerjedt, s ránk állította az adminisztratív vezetést. Azt is mondta, ha ő marad, mi még portásnak se kellünk. A közgyűléseken ami jó, azt mind az ő eredményének állította be, ellenünk vad dolgokat hangoztatott. Erős jog-sértésnek tartom, hogy a vizsgálat idejére őt nem függesztették fel állásából. En közel húsz éve vagyok itt, nem követtem el törvényteleniséget, a család és lakóhely idehúzó, nem akarok elmenni. Vigh Jánosné: — A melettlelvezés után üzent, hogy portás se lehetek. Nemrégiben hazatelefonált a Volgaért, hogy az üdülőlőhöz hozza el. En nem engedtem el a gépkocsivezetőt, úgy gondoltam, erre még az elnöknek sincs joga. Ezért haragudhatott meg rám. Amikor többedmagammal bentünk hozzá, valóban ráolvastuk a hibáit, hogy öntelt, elkényelmesedett, anyagi és kapzsi. (A részletes indoklás is elhangzott.) Ma is azt mondom, nem való elnöknek, aki nem viseli a kritikát. Igaz volt, amit mondtunk. A kitiltással meggyaláztak, apám cseléd volt, de ilyet nem kapott a gazdájától.

Papp Elemér: — A szabálytalan kocsihasználat egyrészt jogos észrevétel, de sokszor a látszat csalóka. Például amikor az üdülőbe kértem a kocsi, váratlanul a Vidia Rt. igazgatósági tag-ságomból adódóan a Turkuai Vásárra kellett mennem. „A portások se lehetnek” — ki-fejezést akkor használtam, amikor rámröntözték, s azt mondták, tünjek el innen, mondják le, s Kónya Ferenc lesz az elnök, mivel egyetlen tag sem áll már a hátam mögött. Erre én azt válaszoltam: kérdezzük meg őket. Eljárásukat puccsnak tartom.

A közgyűlésen a leadott 163 szavazatból 134 Vigh Jánosné és 135 Kónya Ferenc kizárását erősítette meg. Súlyos döntés volt, s remélem, nem a szokimondás, a nyers, kinézetlen hangnem, s a munkát megkövetelő munkastílus által gerjesztett, apró sérelmek eredőjeként, hanem a népi bölcsesség alapján született. Vonja le ki-ki a tanulságot.

Tóth Szeles István